

[Vilhelm Rasmussen.]

beder ærede Medlemmer nu rigtigt forstaa Alvoren i denne Sag, jeg har det Indtryk, at det ikke rigtig er Tilfældet, men det er ikke min Fejl. Man kan, naar man er voksen, skrive, som man vil, hvis man blot skriver saaledes, at det er forstaaeligt, hvad man vil sige. I Vurderingen af, hvad det voksne Menneske skriver, er det det indholdsmæssige og det formelle — d. v. s. om det er skønt, hvis det er en Digter, ogsaa hvis det er en almindelig Prosaist —, det er det, vi lægger Vægt paa. I Skolen, lige fra den begynder, til Eleven gaar ud med sin Studentereksamen, er det den taalbelige irrationelle Retskrivning, som Læreren først skal lægge Vægt paa.

Der er ingen Mening i det! Hvis det nu var saadan, at det, der betød noget for et Menneskes Held her i Livet, var, om han stavede rigtigt, om han anvendte de store Bogstaver paa rigtig Maade, saa kunde jeg forstaa det. Men jeg beder dette høje Tings Medlemmer se sig lidt om i de Kredse, de kender, og saa spørge: Er dette Menneske, Mand eller Kvinde, fremragende i vort Samfund i Kraft af Retskrivning og Skønskrivning? og saa skal man hurtigt komme til at give mig Ret i, at det er den daarligst mulige Maalestok for, hvad der duer til noget her i Livet. Den har kun Betydning, hvor man lægger Vægt paa en konventionel Retskrivning, men saa snart der skal tages en virkelig livsbetydningsfuld Beslutning, saa er det helt andre psykiske Ejendommeligheder, det drejer sig om, saa er det, om der er gjort rigtige Iagttagelser, om der er tænkt logisk rigtigt ud fra dem, og naar det kommer højt, om man har en Person for sig med et levende Initiativ, med Evne til Nydannelse. Det er paa det, vort Landbrug er blevet saa fremragende, som det er, og ikke paa Retskrivning. Det er paa det, vor Industri er blevet saa fremragende, som den er, og ikke paa Retskrivning. Der er ikke et eneste æret Medlem i dette høje Ting, der gør sig gældende i Kraft af Retskrivning eller Skønskrivning, men udelukkende i Kraft af sin Evne til rigtigt Iagttagelse, rigtig Tænkning, levende Initiativ. — Jeg bryder mig ikke Spor om, om man ler ad mig her ved denne Lejlighed, det er mig komplet ligegyldigt, jeg bryder mig ikke Spor om, om man ler ad mig uden for denne Sal! Jeg har altid været fuldkommen ligeglad, om man lo ad mig! Jeg er inderlig overbevist om, at jeg her taler Kulturens Sag imod de Bagstræbere, som af den ene eller den anden Grund stædigt holder fast ved, at man skal lægge

Vægt paa noget saa uvæsentligt som det, jeg her har kritiseret.

Jeg skal ikke give flere Eksempler fra denne Bog, men bare tage et Par personlige for at vise det høje Ting, hvor irrationelt det er indrettet. Man staver Spøgeri med g og løjerlig med j, man staver Spøg med g og Løjer med j, Lamperøg med g og Levkøj med j, Løg med g og Støj med j; vist, det er ganske vist, med: v-i-s-t, men: det har jeg ikke vist, v-i-s-t — nej, det gaar ikke, der skal staa et d, fordi det kommer af vide. Er det dog ikke urimeligt, at Ord, der lyder fuldkommen ens, skal staves paa vidt forskellig Maade?

Se, hvis det nu var saadan, at det var let at lære, saa skulde jeg ikke holde denne Tale; men jeg har jo selv gaaet hele Skolen igennem, og begyndt paa Landet; jeg har som lille Dreng gjort mine Iagttagelser og fortsat dem hele Livet igennem. Det var i allerhøjeste Grad vanskeligt for det største Antal af Kammeraterne at undgaa selv de groveste Stavefejl i Skolen ud paa Landet. Der var i Klassen højt regnet to Børn, som kunde skrive disse fattige Diktater sikkert uden Fejl, Resten havde flere eller færre Fejl. Det fortsattes hele Livet igennem. Haandværkerne klager over, at deres Lærlinge ikke kan Retskrivning. Man skulde til Belysning heraf engang læse Haandværkernes Regninger; der er aldrig noget i Vejen med Beløbets Størrelse, men Retskrivningen er det somme Tider smaat bevendt med. Og hvorfor? Fordi vi, naar vi bliver voksne og arbejder ude i Livet, ikke øver denne Kritik over for vor Retskrivning, men tror, at den er i Orden; men hvis Lærlingen ikke skriver som Mesteren, kan Mesteren sige: dette her er der noget galt ved; og saa tror han, at Lærlingen principielt staa meget under Mesteren, medens han principielt er af ganske samme Art, det er bare andre Fejl, han gør, end dem, Mesteren gør.

For vort Haandværk betyder det heldigvis ingenting, for det er udmærket; det betyder ikke noget for vor Industri eller vort Landbrug; men det betyder noget for Børnene. Dette høje Ting skal forstaa, at dersom Børnene kunde kritisere os, dersom de ikke havde en Respekt for de Voksne og en Følelse af, at det, der forlanges af dem, forlanges retmæssigt, vilde vi blive kritiseret sønder og sammen af Børnene, og vi kunde ikke bære det Ansvar, vi har over for Børnene, fordi den Tid, der bruges til at indøve dette uvæsentlige, kunde bruges til en frugtbar Opdragelse af Børnenes Intelligens.